

ЖЫЦЦЁ — У КЛЕТЦЫ

Ідучы на інтэрв’ю з гэтай жанчынай, вельмі хвалявалася... Заўсёды лічыла, што навуковыя супрацоўнікі — гэта людзі з «іншых галактык», цалкам апантаныя сваёй дзейнасцю. А калі яшчэ і даведалася пра сферу інтарэсаў маладога навукоўца...

Алена ЯРМОЛЕНКА — намеснік загадчыка кафедры біяарганічнай хіміі па навуковай працы Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, была адказным выканаўцам навукова-даследчай работы праграмы «Ствалавая клетка» Саюзнай дзяржавы з 2011 па 2014 год.

— *Алена Міхайлаўна, якім быў ваш шлях у свет навукі? Адкуль увогуле вытокі любові да яе?*

— Я вучылася на біялагічным факультэце БДУ. Пасля атрымання дыплама прыйшла працаваць у Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт у навукова-даследчую лабараторыю. Там пачалася мая праца з клеткай. Пасля я паступіла ў аспірантуру БДМУ, праз нейкі час нарадзіла дзіця і дысертацыю не абараніла. Трэба неяк сабрацца з сіламі і давесці справу да канца (*усміхаецца*). Пазней мяне запрасілі выкладаць на кафедру біяарганічнай хіміі.

А што да вытокаў... Мне падаецца, што значную ролю адыгралі мае родныя. Я навуковец у трэцім пакаленні. Бабуля — біёлаг, дзед — хімік, тата — біяхімік, маці — аналітык. Шчыра кажучы, мяне цягнула да хіміі і біялогіі яшчэ ў школе.

— *А чаму вы захапіліся працай менавіта з клеткай?*

— У лабараторыі распачаўся інавацыйны праект, мэтай якога было культываваць бэта-клеткі (якія выдзяляюць інсулін) падстраўнікавай залозы дзеля трансплантацыі іх людзям, хворым на цукровы дыябет. Спачатку гэты эксперымент вёўся на жывёлах. Я займалася атрыманнем бэта-клетак ад свіней. За праект кіраўнікі атрымалі дзяржаўную прэмію. Але на гэтым праца лабараторыі не спынілася. Потым мы сталі займацца храстковымі клеткамі для трансплантацыі іх людзям з рознымі паталогіямі суставаў.

— *Вы былі адказным выканаўцам навукова-даследчай работы праграмы «Ствалавая клетка». У чым яе сутнасць?*

— Ствалавыя клеткі — папярэднікі ўсіх клетак арганізма. Зараз амаль ва ўсім свеце забаронены даследаванні эмбрыянальных ствалавых клетак, бо гэта неэтычна, таму навукоўцы працуюць з клеткамі пупавіннай крыві, чырвонага касцявога мозгу, але гэтыя клеткі складана атрымліваць, больш перспектыўным з’яўляецца атрыманне мезенхімальных ствалавых клетак

з тлушчавай тканіны. Яны вылучаюцца сваёй універсальнасцю: ад іх можна атрымаць любыя — цягліцавую, тлушчавую, касцявую — клеткі. Спачатку мезенхімальныя ствалавыя клеткі атрымлівалі з касцявога мозгу донараў, але працэдура балючая, таму зручнейшым аказалася выкарыстанне тлушчавай тканіны: з аднаго міліграма тлушчу можна атрымаць адзін мільён клетак.

Яшчэ ў рамках праграмы ствараецца банк мезенхімальных ствалавых клетак, каб можна было трансплантаваць клеткі без удзелу донара.

— *Гавораць, многія праяўляюць жаданне захаваць свае ствалавыя клеткі...*

— Так, цяпер людзі значна часцей пачалі «замарожваць» пупавінную кроў, бо гэта цудоўная магчымасць падмацаваць сваё здароўе, калі спатрэбіцца. Напрыклад, неабходна трансплантацыя чырвонага касцявога мозгу, а няма магчымасці знайсці сумяшчальнага донара... У гэтым выпадку можна выкарыстаць свае ствалавыя клеткі.

— *Якія ў вас бліжэйшыя мэты?*

— Наша каманда дапрацоўвае спосаб трансплантацыі на аснове мезенхімальных ствалавых клетак для лячэння паталогій суставаў. Зараз мы ажыццяўляем трансплантацыю на трусах. Калі дакажам, што гэта эфектыўна і дзейнічае, то метадад будзе значна выгаднейшы і зручнейшы за пратэзаванне.

Святлана ЧЫЖЫК,
студэнтка II курса
Інстытута журналістыкі БДУ.
Фота аўтара.

Як «разгаварыць» экспанаты?

Музей — своеасаблівы храм культуры, дзе ў наведвальніка фарміруюцца асабістыя эмацыянальныя адносіны да гістарычных падзей і фактаў. Адна з асноўных мэт яго супрацоўнікаў — дапамагчы ўвайсці ў духоўны дыялог з мінулым, суаднесці штодзённае з вечным. Экскурсавод, навуковы супрацоўнік Уздзенскага гісторыка-краязнаўчага музея Кацярына ЯКУБОўСКАЯ (на здымку) за два гады працы ў музеі шмат даведалася пра сабраныя экспанаты.

Людзі па-рознаму прыходзяць да любімай прафесіі. Адны працягваюць справу бацькоў, з дзяцінства робячы асэнсаваны выбар, другія ідучь шляхам спроб і памылак.

Пасля заканчэння Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Кацярына па размеркаванні прыйшла працаваць у Нізаўскую бібліятэку Уздзенскага раёна. Пасля ёй прапанавалі пасаду навуковага супрацоўніка ў раённым музеі. Дзяўчына падышла да гэтай справы адказна. Да кожнага наведвальніка звяртаецца ветліва, тактоўна, сустракае добразычлівай усмешкай.

Музей актыўна наладжвае розныя формы кантактаў з насельніцтвам. Прэзентацыі, музейныя вечарыны, ушанаванні майстроў пэндзля сталі тут звычайнай справай. І ў гэ-

тым вялікая заслуга Кацярыны, якая да кожнага мерапрыемства ўмела падбірае экспазіцыйны матэрыял, рыхтуе сцэнарыі. Музейны супрацоўнік павінен валодаць ведамі пра розныя калекцыі, быць у пэўным сэнсе сацыёлагам, спецыялістам па маркетынгу. А яшчэ гэтыя якасці павінны дапаўняцца асабістай прывабнасцю і магнетызмам. Кацярына Якубоўская якраз такая.

— Мне прыемна працаваць з людзьмі, праводзіць экскурсіі. І калі людзі кажуць «дзякуй» — дзень прайшоў не дарэмна, — кажа суразмоўца.

Дар’я ЗЯНЬКОВІЧ.

«РАЗУМНЫ» ЦЯГНІК

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

...У велізарным ангары дэпо ста-
яць некалькі цягнікоў рыжскай вы-
творчасці і адзін Stadler. Усё, як у
звычайным гаражы, — знізу яміна,
з якой зручна правяраць хадавую
частку, збоку — незвычайны «дамк-
рат». Ён уяўляе з сябе некалькі пры-
лад, вышэйшых за чалавечы рост,
расстаўленых на аднолькавай адлег-
ласці ўздоўж рэек. Наладжаныя на
сінхронную працу, яны могуць пад-
няць над зямлёй цэлы састаў.

«Для абслугоўвання швейцарскіх электрычак трэба практычна ўсяму вучыцца нанова, а маладыя хутчэй успрымаюць інавацыі».

— Сам я родам з Гомельшчыны, з Брагінскага раёна, — распавядае Аляксей. — Але жыў там усяго па-
ру гадоў — у 1991 годзе наша сям’я
атрымала кватэру ў Шчучыне па
праграме адсялення з тэрыторый,
забруджаных у выніку аварыі на Чар-
нобыльскай АЭС.

Вярнуцца на малую радзіму хлоп-
цу яшчэ давялося — у Беларускі
дзяржаўны ўніверсітэт транспарту,
што ў Гомелі. Малады чалавек вы-
браў спецыяльнасць «цягавы састаў
чыгуначнага транспарту» на механі-
чным факультэце.

— Чаму менавіта такі выбар? Мне
заўсёды хацелася працаваць на чы-
гунцы, а БелДУТ — адзіны профіль-
ны транспартны ўніверсітэт у краіне.
У дзяцінстве часта ездзіў да бабуль
на цягніках, можа, гэта неяк адбіла-
ся, — рэзюмаваў Аляксей. — Але
вызначыўся з будучай прафесіяй
даволі рана. Бацька працаваў ша-
фёрам. Ды і ўвогуле мяне цягнула
да тэхнікі, як і многіх хлопцаў. Як
толькі споўнілася 16 гадоў, атрымаў
пасведчанне кіроўцы, меў уласны
матацыкл — «Іж Планета-4», увесь
час у ім корпаўся. Бацькі, безумоўна,
хваляваліся, калі ехаў куды-небудзь,

Галоўны працоўны інструмент — уласныя вочы.

слугоўвання швейцарскіх электры-
чак трэба практычна ўсяму вучыцца
нанова, а маладыя хутчэй успрыма-
юць інавацыі.

Хлопцу цяжка параўноўваць
электрацягнікі Рыжскага завода са
швейцарскімі:

— Ведаецца, гэта як стары дыска-
вы тэлефон і сучасны смартфон —
рэчы з абсалютна розных сусветаў.
З пункту гледжання рамонт тут усё
больш складана, бо сама сістэма ін-
шая, шмат мікраэлектронікі. У нас у
дэпо нават ёсць спецыяліст, які зай-
маецца менавіта камп’ютарным на-
чыннем гэтых цягнікоў. Але і ў гэтым
ёсць перавагі.

Адно з іх Аляксей дэманструе на
месцы — на манітор у кабіне машы-
ніста можна вывесці ўсе непаладкі,
якія фіксуюць спецыяльныя датчыкі.

Фактычна, тэхніка сама дыягнастуе
проблемы, а гэта эканомія часу. Та-
кая магчымасць, праўда, не адмяняе
традыцыйныя працэдуры ручнога
агляду.

«Праца неаднастайная, таму не надакучвае, і вока не «замыльваецца». Галоўнае — ёсць жаданне тут расці і развівацца».

— Што датычыцца заробку, то
ўсё залежыць ад эканамічнай сіту-
ацыі, — дзеліцца інжынер. — З-за
проблем у сусветнай эканоміцы
зменшылася колькасць грузапера-
возак праз краіну, а гэта асноўная
крыніца прыбытку Беларускай чы-
гункі. Тым не менш каля 5 мільёнаў
атрымліваю. Але пазітыўна дына-
міка ёсць, спадзяюся, заробак па-
вялічыцца. Акрамя таго, тут ёсць
магчымасці для кар’ернага росту.

Цікава, як малады чалавек выра-
шаў праблему з жыллём? Спачатку
давялося шукаць здымную кватэру,
але прадпрыемства дапамагала —
штомесяц Аляксей атрымліваў ма-
тэрыяльную дапамогу на арэнду —
11 базавых велічынь. Увесь кошт
такая дапамога, вядома, не пакры-
вала, але палёгка прыносіла знач-
ную. А прыкладна праз год хлопец
атрымаў пакой у інтэрнаце.

— Плюсoў у маёй прафесіі
шмат, — падсумoўвае Аляксей. —
Гэта праца з сучаснай тэхнікай, што
цікава і захапляльна. У нас добры
калектыў, кажу абсалютна шчыра.
Вельмі сяброўская абстаноўка: усе
заўжды дапамагаюць, падтрымлі-
ваюць адно аднаго. Праца неадна-
стайная, таму не надакучвае, і вока
не «замыльваецца». Хацелася б у
будучыні атрымаць катэгорыю, а
потым можна і пра іншую, больш
высокую пасаду задумацца. Галоў-
нае — ёсць жаданне тут расці і раз-
вівацца.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.
lyskavets@zviazda.by